

Marian Marek Drozdowski

Instytut Historii PAN

Polskie Towarzystwo Historyczne

Refleksje o roli Mariana Spsychalskiego w dziejach najnowszych Warszawy

Słowa kluczowe

Marian Spsychalski, dzieje najnowsze, Warszawa, przemysł, urbanizacja

Streszczenie

Niniejszy artykuł przedstawia życiorys oraz przebieg kariery byłego Prezydenta m.st. Warszawy Mariana Spsychalskiego. Autor omawia jego działalność polityczną, a także plany architektoniczne z lat 1936–1938. W dalszej części tekstu prezentuje zarys koncepcji rozwoju przemysłu oraz transportu w dzielnicach Warszawy. Opisuje nie tylko aktywność zawodową i polityczną Spsychalskiego, ale także jego podziemną działalność społeczną w czasie wojny.

Wydane w 2021 roku *Warszawa Architekta. Wspomnienia pierwszego powojennego prezydenta stolicy Mariana Spsychalskiego*, opracowane redakcyjnie przez Annę Olszewską i Zofię Gawryś, ze wstępem architekta Adama Wagnera i wspomnieniem wnuczki Małgorzaty, są ważnym przyczynkiem do poznania najnowszych dziejów Warszawy, szczególnie jej architektury i urbanistyki¹.

Marian Spsychalski ps. „Marek” urodził się 6 grudnia 1906 roku w Łodzi, w rodzinie robotniczej związanej z tradycją PPS Frakcji Rewolucyjnej, do której należał jego ojciec. Jego straszny brat Józef ps. „Grudzień”, „Luty”, urodzony 19 marca 1898 roku, od 1916 roku był

---

¹ Zob. M. Spsychalski, *Warszawa architekta. Wspomnienia pierwszego powojennego prezydenta stolicy*, Warszawa 2021.

związany z piłsudczykowskim ruchem niepodległościowym. Od 1918 roku służył w Wojsku Polskim. W 1939 roku dowodził Batalionem Stołecznym Obrony Warszawy. Po klęsce wrześniowej związany był z SZP, a następnie ZWZ-AK. W latach 1940–1941 dowodził Obszarem 2 ZWZ. Został aresztowany przez NKWD. Po amnestii służył w Armii Polskiej w Związku Sowieckim, będąc w dyspozycji Naczelnego Wodza. Zgodnie z jego rozkazem został jako cichociemny przerzucony do kraju w 1942 roku i mianowany komendantem krakowskiego okręgu Armii Krajowej. W 1944 roku został aresztowany, a następnie zamordowany w grudniu tego roku w obozie niemieckim w Sachsenhausen².

Marian Spychalski szedł inną drogą niż jego starszy brat. Borykając się z poważnymi kłopotami, zdał maturę i studiował na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, mieszkając w koszarowym bloku, prawie pod mostem. Za pracę *Tanie mieszkania robotnicze* uzyskał II nagrodę architektów. W latach 1931–1933 był związany z Pracownią Architektoniczną Czesława Przybylskiego (1880–1936), będąc od 1932 roku członkiem Stowarzyszenia Architektów Polskich. Jego mistrz początkowo nawiązywał do stylów historycznych, później dążył do funkcjonalności i nowoczesności konstrukcji. Był on twórcą: Teatru Polskiego, Gmachu Kwaterunkowego Wojskowego (zwanego domem bez kantów) i Dworca Głównego w Warszawie³.

W roku 1931 roku, po doświadczeniach w Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej „Życie”, Marian Spychalski wstąpił do Komunistycznej Partii Polski, wówczas też poznał swoją przyszłą żonę Barbarę, studiującą na Wolnej Wszechnicy Polskiej. Ożenił się z nią w 1935 roku. Od 1933 roku pracował w Wydziale Planowania Zabudowy Miasta Poznania, pod kierownictwem prof. Władysława Czarnieckiego. Brał także udział w konkursie na plan ogólny zabudowania Katowic.

W 1935 roku został kierownikiem Wydziału Ogólnego Planu Zabudowania Miasta Warszawy. Jak pisze Adam Wagner, z inicjatywy prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego nastąpiła w 1936 roku rewizja Planu Ogólnego. Powstał Wydział Planowania Miasta, kierowany przez inż. Stanisława Różańskiego, a w nim Dział Regulacji i Dział Pomiarów. Pracami nad nowym planem kierowali

---

² *Encyklopedia Polska*, t. 10, Warszawa 2008, s. 272.

³ *Encyklopedia Gazety Wyborczej*, t. 15, Agora, Warszawa 2003, s. 201.

architekci: Władysław Czerny (Schwartzenberg), Marian Spychalski, Marek Leykam i Stanisław Skrypij⁴.

Nowy plan był prezentowany w 1937 roku, w obecności prezydenta Starzyńskiego, na Międzynarodowej Wystawie Sztuki i Techniki w Paryżu. Był on częścią integralną opracowanego później pod względem finansowym Czteroletniego Planu Inwestycyjnego Warszawy na lata 1938/1939–1941/1942. Przewidywał intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego w okolicach Dworca Głównego, zwłaszcza w kierunku zachodnim i południowym, budowę Dworca Zachodniego, znaczny rozwój Ochoty, Koła i rejonu Czystego. W rejonie Pola Mokotowskiego planowano tzw. Dzielnicę Reprezentacyjną Marszałka Piłsudskiego i rozwój ruchu budowlanego na całym Mokotowie. Dzielnicę Siekierkowsko-Czerniakowską przygotowywano jako rejon wypoczynkowo-sportowy, przeznaczony na Igrzyska Olimpijskie. W rejonie dzisiejszego Stadionu Narodowego planowano Powszechną Wystawę Krajową na wzór poznańskiej, dla uczczenia 25-lecia odzyskania niepodległości⁵.

Rozwój przemysłu projektowano w dzielnicach: Bródno, Pelcowizna i Żerań. W dziedzinie komunikacyjnej planowano odciążenie Marszałkowskiej przez przebicie arterii N-S od ulicy Chałubińskiego do placu Mirowskiego oraz bezpośrednie połączenie Woli z Pragą tunelem pod Ogrodem Saskim na plac Piłsudskiego oraz wiaduktem i mostem Józefa Piłsudskiego przy ulicy Karowej.

Plan Spychalskiego przewidywał włączenie w granice Warszawy Służewca, Rakowca, Włoch, Bielana, Młocin i części Wilanowa. Strefę rekreacyjną stanowić miały: Puszcza Kampinoska, Las Kabacki, tereny Anina, Międzyzlesia i Otwocka. Nowy Dworzec Centralny miał być połączony z Dworcem Wschodnim. Planowano rozbudowę lotniska na Okęciu, powstanie nowego lotniska na Gołławiu i Centralnego Dworca Poczтового. Ozdobą architektoniczną Warszawy miała być Świątynia Opatrzności, według projektu Bohdana Pniewskiego, w Dzielnicy Marszałka Piłsudskiego i Muzeum Przemysłu i Techniki na Saskiej Kępie.

Plan prezentowany na Wystawie Paryskiej został odznaczony nagrodą Grand Prix. Jego współautorem był przyjaciel Mariana

---

⁴ M.M. Drozdowski, *Starzyński*, Iskry, Warszawa 2006, s. 239–240.

⁵ Ibidem.

Spychalskiego Stanisław Skrypij (1914–1943), jedna z najtragiczniejszych postaci Warszawy okupacyjnej. Po ukończeniu Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej i Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim, wspólnie z Janem Karskim, podjął pracę w oddziale planu ogólnego w Wydziale Planowania Miasta Zarządu Miasta Stołecznego Warszawy. Uczestniczył w kampanii wrześniowej. Został ranny jako sierżant podchorąży. Przebywał w kilku oflagach, ostatnio w Woldenbergu. Stąd, z powodu złego stanu zdrowia, został, z inicjatywy Mariana Spychalskiego, wyreklamowany przez komisaryczny Zarząd Miasta Warszawy. Spychalski wciągnął go jesienią 1941 roku do Związku Walki Wyzwoleńczej, a następnie do Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej. Jako oficer Gwardii Ludowej został szefem sztabu dowództwa okręgu Warszawa GL. Od marca był członkiem Komitetu Warszawskiego PPR. Opracował *Propozycję planu opanowania Warszawy przez GL*. Aresztowany 19 maja 1943 roku, był torturowany w alei Szucha, więziony na Pawiaku i rozstrzelany przez Niemców w ruinach getta 29 maja 1943 roku. Jego brat Sławomir zginął pobity przez Niemca, na robotach przymusowych w Rzeszy, siostrę Wandę Niemcy zamordowali w Ravensbrück, a narzeczoną w Treblince. Z inspiracji Spychalskiego od 1963 roku corocznie przyznawano nagrody architektoniczne jego imienia⁶.

Spychalski swoim Oddziałem Ogólnym Planu kierował od 1935 do 1939 roku. W latach 1930–1937 funkcjonowało Biuro Planu Regionalnego Warszawy, pod kierownictwem inż. arch. Stanisława Różańskiego. Było ono podwójnie podporządkowane: przewodniczącemu komisji „wspólnego planu zabudowania m.st. Warszawy i sąsiednich osiedli” w osobie Piotra Drzewieckiego. W biurze tym pracowali m.in. architekci: Jan Chmielewski, Kamil Lisowski, Leonard Tomaszewski. Chmielewski wraz z Szymonem Syrkusem, opracował w 1935 roku studium *Warszawa funkcjonalna*, które wywarło duży wpływ na prace urbanistyczne Spychalskiego, podobnie jak trzy wystawy architektoniczne, inspirowane przez Starzyńskiego: „Warszawa przyszłości” w 1936 roku, „Dawna Warszawa” w 1937 roku i „Warszawa wczoraj, dziś i jutro” w 1938 roku.

---

⁶ A.K. Kunert. *Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej 1939–1944*, t. 1, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 145–146.

Z inspiracji Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniaowej, z którym współpracował Sychalski, w 1938 roku ukazał się specjalny podwójny numer miesięcznika „Dom, Osiedle, Mieszkanie”, poświęcony działalności Biura Planowania Regionalnego Okręgu Warszawskiego w latach 1930–1938⁷.

Starzyński, doceniając sukces Sychalskiego na Wystawie Paryskiej, zafundował mu stypendium w 1939 roku, by przestudiował osiągnięcia architektoniczno-urbanistyczne Belgii, Holandii, Niemiec i Czechosłowacji.

Po powrocie do kraju, w czasie niemieckiej okupacji nadal pracował w Zarządzie Miasta, załatwiając dla zaprzyjaźnionej Heleny Syrkus tajne lokum w Częstochowie. Sam początkowo mieszkał u rodziców na Kole, później na Żoliborzu przy ul. Felińskiego 8.

Wspólnie z Syrkusami, Romanem Piotrowskim, Janem Chmielewskim, Zygmunt Skibniewskim, Michałem Kaczorowskim, Januszem Durko i Jackiem Nowickim współpracował z Pracownią Architektury i Urbanistyki Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniaowej, założoną w 1940 roku przez Stanisława Tołwińskiego⁸.

Wielkim autorytetem dla Sychalskiego był prof. Jan Strzelecki. Tuż przed wybuchem wojny środowisko lewicy inteligenckiej, reprezentowane było przez absolwentów WSH: Adama Rapackiego i Jana Romanowskiego oraz Juliana Hochfelda, Jerzego Albrechta, a przed wszystkim Stanisława Skrypija – twórcę zarysu Trasy Łazienkowskiej⁹.

Swą pasję architektoniczno-urbanistyczną w czasie wojny Sychalski łączył z podziemną działalnością społeczną. W latach 1940–1941 był członkiem grupy „Biuletynu Radiowego”. W 1941 roku, po agresji hitlerowskiej Rzeszy na Związek Sowiecki był w Warszawie współorganizatorem Związku Walki Wyzwoleńczej. Od 1942 roku działał w warszawskiej organizacji Polskiej Partii Robotniczej, przy olbrzymim deficycie kadr inteligenckich, która znajdowała się w zasięgu wpływów Delegatury Rządu na Kraj i Miasto Stołeczne Warszawa (tą ostatnią kierował Marcei Porowski ps. „Sawa”). Wkrótce Sychalski

---

⁷ S. Tołwiński, *Wspomnienia 1895–1939*, PWN, Warszawa 1970, s. 445.

⁸ M. Sychalski, *Warszawa Architekta. Wspomnienia pierwszego powojennego prezydenta stolicy*, Bellona, Warszawa 2015, s. 125–127.

⁹ Ibidem, s. 82.

został Szefem Sztabu Głównego Gwardii Ludowej, następnie Armii Ludowej. W marcu 1944 roku, jako członek delegacji KC PPR i KRN, został przetrzucony do Moskwy na rozmowy z Centralnym Biurem Komunistów Polskich i rządem sowieckim. Biuro Polskie w KC WKP(b) prowadziła wówczas, i w pierwszych latach powojennych, Zofia Dzierżyńska – żona Feliksa Dzierżyńskiego. Po powrocie w lipcu 1944 roku do kraju został Szefem Sztabu Głównego Wojska Polskiego. Po zwycięskiej operacji praskiej na krótko mógł wrócić do swej pasji urbanistyczno-architektonicznej jako nominowany przez PKWN i KRN prezydent Warszawy, w okresie od 15 września 1944 do 5 marca 1945 roku¹⁰.

Ten okres historii Warszawy wnikliwie został opisany przez doc. dr. Jana Górskiego w pracy *Drugie narodziny miasta. Warszawa 1945* (Warszawa 1976) i jest pochwałą wielkiej społecznej działalności prezydenta Warszawy Mariana Spychalskiego. W tym czasie M. Spychalski, wbrew swojej pracy zawodowej, stał się narzędziem sowietywizacji Polski, ale jako człowiek Starzyńskiego potrafił zaangażować do procesu odbudowy Warszawy swych kolegów z lat trzydziestych – urbanistów i architektów. W sposób syntetyczny jego dokonania tego okresu można zamknąć w następujących punktach:

- zaangażowanie oddziałów wojskowych I Armii Wojska Polskiego do rozminowania Pragi, a następnie lewobrzeżnej Warszawy zdobytej 17 stycznia;
- wykorzystanie tych oddziałów w początkach akcji odbudowy, rozdawnictwa żywności, organizacji pomocy ludności cywilnej w zakresie ochrony zdrowia i komunikacji publicznej;
- zorganizowanie na Pradze, ostrzeliwanej przez artylerię niemiecką, służb Zarządu Miejskiego i Miejskiej Rady Narodowej, powołanej 28 września 1944 roku;
- wspieranie działalności Komitetów Obywatelskich i Komitetów Fabrycznych, chroniących mienie zniszczonych zakładów przemysłowych i organizujących samopomoc społeczną;
- pomoc w zorganizowaniu życia społeczno-politycznego, w tym praskich organizacji PPR, PPS, SD, ZWM. OM TUR, Caritasu, Czerwonego Krzyża, ZHP. Przy parafiach praskich Caritas wydawał obiady, dawał schronienie i pomoc lekarską;

---

¹⁰ Ibidem, s. 145.

- powołanie Biura Organizacji Odbudowy Warszawy, kierowanego przez Jana Zachwatowicza, przekształconego 14 lutego 1945 roku w Biuro Odbudowy Stolicy z Romanem Piotrowskim jako kierownikiem, którego zastępcami byli: Witold Plapis, Józef Sigalin, Szymon Syrkuś;
- współdziałanie z powołanym we wrześniu 1944 roku Centralnym Komitetem Pomocy Warszawy oraz jego odpowiednikami wojewódzkimi i powiatowymi, a później inspirowanie powstania wielkiego, społecznego ruchu odbudowy Warszawy w kraju i za granicą.

30 grudnia 1944 roku Spychalski, na posiedzeniu Zarządu Miejskiego, w polemice ze zwolennikami przeniesienia stolicy do Łodzi lub Poznania powiedział:

Warszawa musi być odbudowana w całości; z tym, by stan zniszczenia został w pełni wykorzystany w kierunku ogólnego uzdrowienia organizmu miasta i jego przedwojennych niedostatków i schorzeń. Odbudowa Warszawy jest sprawą naszego honoru narodowego; musimy bowiem dać światu dowód naszej żywotności przez jak najszybsze zablźnienie ran nam zadanych. Tylko bezwarunkowe utrzymanie Warszawy jako stolicy państwa jest godnym protestem przeciw barbarzyńskim zniszczeniom i udaremnieniu świadomości nam zadanego ciosu¹¹.

Idea odbudowy Warszawy, była ideą wspólną różnych opcji politycznych naszego narodu: Prezydenta na Wychodźstwie Władysława Raczkiewicza, socjalisty Tomasza Arciszewskiego i licznych zagranicznych Komitetów Pomocy dla Warszawy, PKWN z szefem resortu odbudowy Michałem Kaczorowskim, kardynała Augusta Hlonda Prymasa Polski, wybitnych humanistów z profesorami Stanisławem Ossowskim, Michałem Walickim, Stanisławem Lorentzem, Lechem Niemojewskim na czele. Spór o rolę państwa i inicjatywy prywatnej spowodował powstanie wielu instytucji odbudowy o krzyżujących się kompetencjach, co wnikliwie zanalizował doc. J. Górski.

Bohaterami początków odbudowy Warszawy, obok jej pierwszych prezydentów Mariana Spychalskiego i Stanisława Tołwińskiego, są m.in. minister odbudowy – Michał Kaczorowski, który był szefem Biura Badań Ekonomicznych Ministerstwa Skarbu Eugeniusza

---

¹¹ J. Górski, *Drugie narodziny miasta. Warszawa 1945*, PIW, Warszawa 1976, s. 41.

Kwiatkowskiego, inż. Henryk Golański – kierownik Wydziału Przemysłowego Miejskiej Rady Narodowej, inż. Stanisław Boenigier – dyrektor Zjednoczenia Energetycznego, rektorzy uczelni warszawskich, kierownicy BOS-u, krytykowani za burzenie niektórych zabytkowych budynków. Obok wymienionych urbanistów i architektów należy pamiętać o zasługach dla początków odbudowy Warszawy: Władysława Czernego, Piotra Biegańskiego, Bohdana Lacherta, a przed wszystkim Zbigniewa Skibniewskiego, który już 7 marca 1945 roku, po konsultacji z M. Spychalskim, referował założenia planu odbudowy Warszawy na posiedzeniu Rządu Tymczasowego RP¹².

W cieniu obywatelskich wysiłków początków odbudowy Warszawy rozgrywał się wielki polityczny dramat Podziemnego Państwa Polskiego – jego likwidacja przez aparat bezpieczeństwa, kierowany przez sowieckich doradców i agentów, bez konsultacji z legalną władzą powojennej Polski i Warszawy. W świetle relacji Stefana Korbońskiego było to aresztowanie żołnierzy Armii Krajowej i ich wywózka do Związku Sowieckiego, kontynuowanie walki z udziałem dywizji NKWD, zapraszanych do współpracy przez prezydenta KRN Bolesława Bieruta z postakowskimi oddziałami partyzanckimi, podstępne aresztowanie i uwięzienie na Łubiance przywódców Polskiego Państwa Podziemnego i wielu członków organizacji „Nie” z gen. Emilem Augustem Fieldorfem¹³.

W cieniu tego dramatu Spychalski, u boku Władysława Gomułki, pełnił funkcję, po rezygnacji z obowiązków prezydenta Warszawy, pierwszego zastępcy ministra obrony narodowej, do marca 1949 roku, I wiceministra obrony narodowej, odsuniętego przez marszałka Konstantego Rokossowskiego, jednocześnie członka Biura Politycznego KC PPR i PZPR. Na krótko, w 1949 roku, przed aresztowaniem był ministrem odbudowy. Wkrótce został uwięziony i był torturowany. Zrehabilitowany został dopiero w lipcu 1956 roku. Swoje wielkie przemówienie polityczne wygłosił na VIII Plenum KC PZPR 19 października 1956 roku, broniąc idei „polskiej drogi do socjalizmu”, akcentując potrzebę: „szczerego i otwartego odsłonięcia w centralnych ogniwach partii i rządu źródeł i winnych szkód, wypaczeń,

---

¹² Ibidem, s. 305.

¹³ Zob. S. Korboński, *Polskie Państwo Podziemne. Przewodnik po Podziemiu z lat 1939–1945*, Instytut Literacki, Paryż 1975, s. 217–246.

i wynaturzeń, w naszej gospodarce, polityce i kulturze, wskazanie środków budzących pełne zaufanie mas, że skutecznie zapobiegną na przyszłość powtórzenia się szkodliwych zjawisk jakie przeżyliśmy¹⁴. Stalinowcy, skupieni wokół trójki: Bierut, Berman, Minc ukuli w czasie torturowania Spsychalskiego termin „spsychalszczyzna”, oznaczający tolerancyjny stosunek do inteligencji przedwojennej, kadry oficerskiej II Rzeczypospolitej, Armii Krajowej i Polskich Sił Zbrojnych, zarzucając mu kontakt z bratem, jednym z dowódców AK.

Dzięki Gomułce Spsychalski wrócił do pełnienia kierowniczych funkcji w państwie: ministra obrony narodowej, członka Biura Politycznego KC PZPR, od października 1963 roku marszałka Polski i zastępcy naczelnego wodza sił zbrojnych Układu Warszawskiego, a w latach 1968–1970 przewodniczącego Rady Państwa. Zmarł w ciszy mediów 7 czerwca 1980 roku.

Moim zdaniem funkcje polityczne były dla niego ciężarem, naprawdę przez całe życie czuł się niespełnionym urbanistą i architektem Warszawy, kreśląc w swym planie miasta, nagrodzonym w Paryżu, rozwój stolicy RP zaludnionej przez 2,5 mln mieszkańców, zintegrowanej z dalekimi przedmieściami komunikacją drogową, kolejową i wodną, a także liniami metra, rozrzedzonej pasami zieleni i wyodrębnionymi rejonami mieszkaniowymi i przemysłowymi. Taką wizję przedstawił jako gość Towarzystwa Miłośników Historii w 1964 roku, ku zaskoczeniu generałów, którzy mu towarzyszyli na tym spotkaniu w Sali Lelewelowskiej IH PAN.

Marian Marek Drozdowski

Bibliografia

- Drozdowski Marian Marek, *Starzyński*, Iskry, Warszawa 2006.
Encyklopedia Gazety Wyborczej, t. 15, Agora, Warszawa 2003.
Encyklopedia Polska, t. 10, Warszawa 2008.
Górski Jan, *Drugie narodziny miasta. Warszawa 1945*, PIW, Warszawa 1976.
Korboński Stefan, *Polskie Państwo Podziemne. Przewodnik po Podziemiu z lat 1939–1945*, Instytut Literacki, Paryż 1975.
Kunert Andrzej Krzysztof, *Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej 1939–1944*, t. 1, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987.

---

¹⁴ „Nowe Drogi” 1956, nr 10, s. 106.

„Nowe Drogi” 1956, nr 10.

Spychalski Marian, *Warszawa Architekta. Wspomnienia pierwszego powojennego prezydenta stolicy*, Warszawa 2021.

Spychalski Marian, *Warszawa Architekta. Wspomnienia pierwszego powojennego prezydenta stolicy*, Bellona, Warszawa 2015.

Tołwiński Stanisław, *Wspomnienia 1895–1939*, PWN, Warszawa 1970.

Reflections on Marian Spychalski’s Role in Warsaw’s Recent History

Keywords

Marian Spychalski, recent history, Warsaw, industry, urbanisation

Abstract

This article presents the biography and career of former Warsaw Mayor Marian Spychalski. The author discusses his political activities, as well as his architectural plans from 1936–1938. In the further part of the text, he outlines the concept of industrial development and transportation in Warsaw’s districts. He describes not only Spychalski’s professional and political activities, but also his underground social activities during the war.

Überlegungen zur Rolle von Marian Spychalski in der jüngeren Geschichte Warschaus

Schlüsselwörter

Marian Spychalski, jüngere Geschichte, Warschau, Industrie, Urbanisierung

Zusammenfassung

Dieser Artikel stellt die Biografie und den beruflichen Werdegang des ehemaligen Präsidenten der Hauptstadt Warschau Marian Spychalski vor. Der Autor geht auf seine politischen Aktivitäten sowie auf seine architektonischen Pläne aus den Jahren 1936–1938 ein. Im folgenden Text skizziert er das Konzept der Industrie- und Verkehrsentwicklung in den Warschauer Stadtteilen. Es beschreibt nicht nur Spychalski berufliche und politische Aktivitäten, sondern auch seine sozialen Aktivitäten im Untergrund während des Krieges.

Размышления о роли Мариана Спыхальского в новейшей истории Варшавы

Ключевые слова

Мариан Спыхальский, новейшая история, Варшава, промышленность, урбанизация

Резюме

В статье представлены биография и история карьеры бывшего президента города Варшавы Мариана Спыхальского (Варшава). Автор рассказывает о его политической деятельности, а также о его проектах 1936–1938 гг. В дальнейшей части статьи излагается концепция развития промышленности и транспорта в районах Варшавы. Автор рассказывает не только о профессиональной и политической деятельности Спыхальского, но и о его подпольной общественной деятельности во время войны.